

Ήπια Προσαρμογή και το Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Σύμφωνα με τη νεοκλασική προσέγγιση σταδιακής μετάβασης ήταν επιθυμητό να διατηρηθεί ένα ημισυγκεντρωτικό σύστημα που να συνδυάζεται με τις συγκεντρωτικές αγορές.
- Επίτευξη ανταγωνιστικού καπιταλισμού με τη βαθμιαία εξάλειψη του συγκεντρωτισμού.
- Σκοπός ήταν να δημιουργηθεί μία τάξη ατόμων με ενδιαφέροντα στον πρώην κρατικό τομέα μέσω της δημιουργίας μίας μεσαίας τάξης μικροεμπόρων και μικροεπιχειρηματίες που δημιούργησε τους περίφημους Σουμπερτικούς επιχειρηματίες.
- Εφαρμόστηκε στη Ρουμανία, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία.

Έπια Προσαρμογή και το Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Μια οικονομία δεν θα πρέπει να είναι πλήρως φιλελευθεροποιημένη έως ότου η χώρα έχει πετύχει ένα λογικό επίπεδο μακροοικονομικής σταθερότητας και ένα ανταγωνιστικό χρηματοοικονομικό σύστημα επίβλεψης.
- Η αποδοτικότητα των μικρών αλλαγών θα ήταν συγκριτικά καλύτερη από αυτή των μεγάλων.
- Νεοκλασική διαδικασία μετάβασης απαιτούσε οι μεταρρυθμίσεις να γίνονται με μια σειρά/αλληλουχία.
- Η μετάβαση μπορεί να ξεκινήσει με μεταρρυθμίσεις που φαίνονται να έχουν τα καλύτερα αποτελέσματα για την πλειοψηφία ενώ οι λιγότερο ελκυστικές αλλαγές θα αναβάλλονται.

Πολιτική Δομή

Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Μια δημοκρατική πολιτική δομή ήταν μια απόλυτη συνθήκη της μεταβατικής προσέγγισης ώστε να αλλάξει επιτυχώς ένα οικονομικό σύστημα
 - Στην Ουγγαρία οι εκλογές αποκάλυψαν ότι η πλειοψηφία του πληθυσμού προτιμούσε κόμματα με μια πιο προσεκτική προσέγγιση στη μετάβαση και αβίαστα έδωσε στον κυβερνώντα συνασπισμό την εντολή να ακολουθήσει τις πολιτικές μιας *ήρεμης δύναμης* (Andorka, 1994)
- Η διαδικασία της σταδιακής μεταρρύθμισης μπορούσε να αποφασιστεί μόνο από τη συμμετοχή των ανθρώπων μέσω μιας δημοκρατικής διαδικασίας. Ήταν αναγκαίο για να επιτευχθεί κοινωνική και πολιτική σταθερότητα.

Αρχικές Συνθήκες Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Οι αρχικές συνθήκες κάθε πρώην σοσιαλιστικής χώρας καθόριζαν ταυτόχρονα την απόκριση στην παραγωγή κατά τη διάρκεια της εμπορευματοποίησης και την ταχύτητα και αλληλουχία των μεταβατικών πολιτικών.
- Η δυναμική και η ταχύτητα των μεταβατικών οικονομιών διέφεραν μεταξύ των οικονομιών γιατί τα σημεία έναρξης ποικίλλαν.

Σταθεροποίηση και Απελευθέρωση των Τιμών Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Η κυβέρνηση παρέτεινε ορισμένους χαλαρούς ελέγχους των τιμών ενώ παράλληλα επέτρεψε στις υπόλοιπες τιμές να καθορίζονται ελεύθερα από την αγορά.
- Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι σταδιακής μετάβασης ήταν πρόθυμοι να δεχθούν τον πληθωρισμό ώστε να μειώσουν τις κοινωνικές κακουχίες/ανεργία.
 - Στην Ουγγαρία λόγω της προσέγγισης της σταδιακής μετάβασης δεν υπήρχε υπερπληθωρισμός.
- Στη φάση της μετάβασης ήταν προς το όφελος της κοινωνίας να διατηρήσει μερικό έλεγχο των μισθών και να προσπαθήσει να αποφύγει το φαινόμενο της σπειροειδούς εξέλιξης μισθών.

Πρόγραμμα Ιδιωτικοποιήσεων

Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Δεν ήταν απαραίτητη η άμεση ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων.
- Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι σταδιακής μετάβασης υπέρ *αργοπορημένης ιδιωτικοποίησης*
- Υποστηρίχθηκε ότι αντί να επιδιώκουν ταχύτητα και ιδιωτικοποίηση πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων περιορίζοντας την ανάπτυξη των μονοπωλίων και αναπτύσσοντας ένα κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο.
- Οι υποστηρικτές της σταδιακής μετάβασης είχαν το πλεονέκτημα της ανοικοδόμησης των κρατικών επιχειρήσεων και της μετέπειτα ιδιωτικοποίησής τους.
- Δημοπρασία κρατικών επιχειρήσεων

Θεσμική αναδιάρθρωση

Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Η ιδιωτική περιουσία και η θέσπιση θεσμών είναι θεμελιώδη στοιχεία μιας ελεύθερης αγοράς.
- Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά η καπιταλιστική αγορά ήταν επιτακτική ανάγκη η θεσμική δομή να προστατέψει την ιδιωτική περιουσία, να επιβάλλει δημοσιονομική πειθαρχία και γενικά να δημιουργήσει ένα σταθερό νομικό περιβάλλον.
- Ήταν προτιμότερο η ανάπτυξη της θεσμικής δομής να ήταν σταδιακή, φυσική και αυθόρμητη.
- Οι θεσμοί της ελεύθερης αγοράς στόχευαν να κάνουν τη μετάβαση πιο αποτελεσματική και πιο δύσκολη την ανατροπή της.
- Η επιτυχία της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης εξαρτιόταν από το πόσο γρήγορα αναπτυσσόταν η νομότυπη οργάνωση της αγοράς και οι θεσμοί εποπτείας και πόσο άμεσα πραγματοποιούνταν οι διαδικασίες χρεοκοπίας και ρευστοποίησης.

Νομισματική Πολιτική και Χρηματοοικονομικό Σύστημα Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι της σταδιακής μετάβασης υποστήριξαν πως πρώιμες απόπειρες για μεταμόρφωση του τραπεζικού συστήματος θα είχαν χειροτερέψει τη συνολική κατάσταση με την απώλεια ελέγχου επί της νομισματικής πολιτικής
- Η εφαρμογή της χρηματοοικονομικής πειθαρχίας είναι μία μακροχρόνια διαδικασία εξέλιξης
 - μερική μεταρρύθμιση των επιτοκίων
 - επιβολή σκληρών περιορισμών προϋπολογισμού
 - ανάπτυξη εμπορικών τραπεζών
 - ανάπτυξη αγοράς χρεογράφων

Δημοσιονομική πολιτική

Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Ταχύτατες και δραστικές περικοπές στις κυβερνητικές δαπάνες θα μείωναν ξαφνικά τη συνολική ζήτηση και θα προκαλούσαν μεγαλύτερη ύφεση.
- Ανάγκη για αναδιάρθρωση της κυβερνητικής δαπάνης έτσι ώστε η μειωμένη ζήτηση για κυβερνητική κατανάλωση να αντικατασταθεί από τη ζήτηση για επενδύσεις.
- Οι θεσμοί για τον εντοπισμό και τη συλλογή προσωπικών φόρων εισοδήματος ήθελαν κάποια χρόνια για να εφαρμοστούν, η φορολογική μεταρρύθμιση και οι συστηματικές αλλαγές έπρεπε να εφαρμοστούν ταυτόχρονα. Δε θα μπορούσε να υπάρξει μεταρρύθμιση στο σύστημα πρόνοιας χωρίς μια ριζική και μελετημένη φορολογική μεταρρύθμιση.

Διεθνές εμπόριο και Ξένη βοήθεια

Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Διατήρηση ενός μέτριου επιπέδου δασμών
 - Θα έδινε χρόνο στις εταιρείες να προσαρμοστούν
 - Θα παρείχε στην κυβέρνηση ένα εισόδημα
- Η προσωρινή προστασία έπρεπε να καθοριστεί για μερικές εγχώριες επιχειρήσεις με βάση τον οικονομικό ορθολογισμό
- Η πρόοδος προς την πλήρη μετατρεψιμότητα των τρεχουσών συναλλαγών θα μπορούσε να είναι μόνο σταδιακή, όπως στην Ουγγαρία
- Η πρόωρη εξάλειψη των συναλλαγματικών ελέγχων θα είχε διευκολύνει την αδικαιολόγητη φυγή κεφαλαίων και θα είχε αυξήσει χρέη προς το εξωτερικό
 - Η Ουγγαρία επέλεξε το συναλλαγματικό καθεστώς ειδικού διακανονισμού «crawling peg»
- Υπό όρους ξένη βοήθεια

Κοινωνική πολιτική Νεοκλασικό Μοντέλο Σταδιακής Μετάβασης

- Δημιουργία ενός δικτύου ασφαλείας
- Ριζικός ανασχηματισμός της σύνταξης και των συστημάτων υγείας

Πίνακας 5.1: Η νεοκλασική διαδικασία της σταδιακής μετάβασης

		Έτη									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Απελευθέρωση Τιμών-Σταθεροποίηση	Άρση των ελέγχων τιμών (deregulation)										
	Εισοδηματική πολιτική										
2. Ιδιωτικοποίηση	Ιδιωτικοποίηση των μικρών επιχειρήσεων										
	Αναδιάρθρωση των μεγάλων επιχειρήσεων										
	Ιδιωτικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων										
3. Θεσμική Δομή	Επίσημα ιδρύματα (Formal Institutions)										
	Άτυπα ιδρύματα (Informal institutions)										
4. Νομισματική Πολιτική και Χρηματοοικονομικό Σύστημα	Σκληροί περιορισμοί προϋπολογισμού (hard budget constraints)										
	Ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα										
5. Δημοσιονομική Πολιτική	Έλλειμμα προϋπολογισμού (budget deficit)										
	Φορολογική δομή										
6. Διεθνές Εμπόριο και Ξένη Βοήθεια	Ένωση πληρωμών (payments union)										
	Δασμολόγια										
	Σύστημα κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών										
7. Κοινωνική Πολιτική	Υπό όρους ξένη βοήθεια (conditional foreign aid)										
	Δίκτυο ασφαλείας (safety net)										
	Ιδιωτική ευημερία										
		Έτη									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Βιβλιογραφία

- Μαραγκός, Ι. και Μπιτζένης Α. (2007). *Τα Οικονομικά της Μετάβασης*. Εκδόσεις Σταμούλη.